

Előzetési díj felére postán és helyben borítékkal 6 forint, boríték nélkül házhoz küldve öt forint ezüst pénzben.

Megjelenik minden kedden, csütörtökön, pénteken és vasárnap egyegy iv. Lapunk mindennemű hirdetményeket fölvesz.

Egyegy hasáb sorért apró betűkkel öt ezüst kr. számítatik.

NEMZETI UJSÁG.

Alapítá **KULTSÁR ISTVÁN** táblabíró, kiadja özvegye.

Előfizetheti minden cs. kir. postahivatalnál s helyben a szerkesztőségnél. Zöldkert utca 488. szám alatt földszint, a hivatalban.

Tisztán írott címeket kérünk. Levédek a szerkesztőségnek címzendők. Bérmentetlen leveleket csak rendes levelezőinktől fogadunk el. Névalírás nélküli idegen kezekből hozzánk küldött tudósításokat semmi esetre sem közlendünk.

TARTALOM.

Magyarország és Erdély. Még egy szó a részeknek Erdélytől visszakebelezésük ügyében. — Erdélyi országgyűlés. (XXIdik országos ülés folytatása). — Törvényhatósági tudósítások. Biharból (közgyűlés, önkényes ajánlat az inséggel küzdő emberiség számára). — Magyar academia. — Budai és pesti ujdonságok.

Külföld. Spanyol-, Franciaország. N. Britannia.

Hirdetések. Nemzeti színházi játérend. Gabonaár.

MAGYARORSZÁG ÉS ERDÉLY.

Pest, febr. 3.

Még egy szó a részeknek Erdélytől visszakebelezésük ügyében.

Ép akkor, midőn ama már lehunytt s elszápadt meteor, az ismeretes zalai körlevél; — eme körlevél, melly súlyát s fénykörét nem is keresé a maga bentartalmában, hanem egy, sokáig csodasikerrel szereplő egyéniség — meglehet — öntudatlan tévedéseitől vélte azt sajtószerepével kölcsönözhetni, — ép akkor tehát, midőn ezen körlevél az oppositio által a haza minden törvényhatóságai felé szelnek eresztetett; a „Nemzeti Ujság“ 256, 257, 258 s 259dik számaiban a journal-irodalmi illendőség kellő korlátai közt ugyan, mindazonáltal még is elég komoly elhatározással s bátor elszántsággal támadá meg a körlevél bentartalmát.

E körlevél szerkezte, egy, az árva hont sujtó kormányt önkényi csapásai alatt búskomolyan meghajló, egyenes lelkű oly hazafinak sohajait s higgadt keserves panaszait szereplé, ki nem kevesebé tartatott loyálisnak, mint a haza minden viszonyai-ba mélyen beavatottnak. — Miután azonban a kritikai s diplomatikai taglalat, mellyet a „Nemzeti Ujság“ adott, azt hozta napfényre visszautasíthatlanul s megdönthetetlenül; hogy a körlevélben fölhalmozott sérelmi vádak vagy a fogalmazónak a hon magasb jelentékenységi politikai s diplomatikai ügyeire nézve avatatlanságát mutatják, és akkor bizonyos notabilitást a haza szent ügyének kára nélkül csálhatlannak tartani nem lehet, nem szabad, — vagy ha nem — akkor ezen notabilitást ismét nem szabad politikai oraculumnak tekinteni, mert tudva téved, hogy annál inkább tévutra vezethesse polgár-társainak véleményeit s meggyőződéseit, — azon sokaságnak véleményeit s meggyőződéseit, kiknek sem idejük, sem hivatásuk életük legnagyobb részét politikai egybevetésekre áldozni... Itt az okadatott polemianak ezen sarkalapon kelle forognia, a sarkalapon: miszerint az, ki a politika terén hivatást érez mások helyett virasztani s gondolkodni, annak vagy lelkiismereti s honpolgári kötelessége az okiratokat, dolgokat s viszonyokat úgy, mint azokat beszületesen tudja, a közönség elébe terjeszteni, vagy egyébkint sehol sincs leletőség többé, hogy ama jóakarú, tiszta jellemű politikai vezérek fölmerülhesse-nek, kik a haza osztatlan bizodalma s áldására érdemesek..... Itt főleg e tekintetben kelle constattirozni az állásokat, mert a pártok szélső embe-reit akár csalódásból, akár előítéletből illy általános bizodalommal megajándékozni, a legsúlyosabb, leg-megbocsáthatlanabb tévedés. — Egyébiránt is teljesség-gel s tisztán itt van az idő; miszerint minden, ki a politikában szerepel, elvének s pártállásának kellő helyére osztályoztassék. A pártmérkőzéseknél, és a majoritások számításánál s szemmel-tartásánál csak így kerülhetjük ki ama keserves csalódásokat, mellyeknek még csak legjobb oldala az, ha semmi sem történik, hanem minden mozdulatlanul marad, legtöbbszörre azonban az illy csalódásokból kiábrándulásnak azon osztályrészt jut, miszerint az ennekelötte életben volt alkotmányos alapelv utósó vonag-lásai fölött hullassa keserves könyeit.

Mi tehát politikai éltünknek jelen szakaszában a politikai amphiboliáktól s ama politikai kétszínű-

ek tekervényes szereplésétől a haza szent ügyé-nek érdekében elvből mint tapasztalásból visszabor-zadván, lapunk föntidézett számaiban megtámodánk a zalai gravaminalis körlevelet, a részeknek Erdélytől visszakebelezésük ügyében is rögtön, s nem kevéssé élteté lelkünket fáradalmink jutalmának a neme, hogy ebbeli dolgozatainknak figyelmet ger-jesztelni sikerült. — Miután azonban itt ama fölho-zott irányzatközeinknek tartalmát bár fővonásukban is előidézünk alig lehetne, csak annyit ismételnünk: hogy a részek vissza nem csatlását az 1837-diki törvény s a zalai körlevél ellenére nem egyedül hogy magunk, ép s okos ésszel sérelemnek nem tekinthetjük, hanem szárazon s határozottan kimond-juk: hogy az általunk már fölhozott diplomatikai okleveleken s nemzetjogi elveken alapuló egybeve-téseknek higgadt, komoly, ügy- s békeszerető, okos, igazságos és becsületes mérlegelése után azt sére-lemnek tekinteni bár kinek is teljesen s tökéletesen lehetlen.

Itt tehát honfitársaink, de főleg hön tisztelt s forrón szeretett conservativ ügyrokoninknál a hon-ügyei iránt olly annyira kívánatos eszmeeligazodás-nak szent érdekében esengve bátorodván könyö-rögni; miszerint e kis terjedettségű, de nem csekély olvasmányba s egybevető fáradozásba került cikkekelyeinket komolyabb s vigyázatosb megolvasásra méltatni sziveskedjenek, *) új combinatiókép csak azt tartottuk itt még szükségesnek fölhozni: hogy azon ellentét, melly a Bethlen Gáborféle alku-kötésekben befoglalva a „Nemzeti Ujság“ értelme-zésénél fogva Erdély jogait védi, a részekre néz-ve nagyobb világosságot nyer, sőt egész összehang-zásban áll az országos törvényekből s alkuczikkek-ből fölmutatható azon kormányzati rendszer külön-b-sége által is, melly a Bocskay István, Bethlen Gábor és a Báthoryak s Rákoczyak birta szoros értelemben vett magyarországi megyék kö-zött egy részről, más részről pedig a tulajdon-képi részek között létezett. Jelen cikkünk fölada-ta tehát ezen különbség fölmutatása leend, melly — mint látni fogjuk — közjogi szempontból a rész-eknek Erdélybe való olvadását egyenesen s okszerűen tanusítja.

A mohácsi vész után az ország két, — azután három részre oszlott. Az erdélyi fejedelmek Erdélyt, Magyarországon a Tiszán túli kerületet s a mai Bán-ságnak nagy részét bírták. Az ország másik része, a Duna mellett fekvő megyékkel a török birtokába esett. Magyarország törvényes királyainak legkeve-sebb jutott; mert miután a török Kanizsát, Esztergo-mot, Érsekújvárt s felső Magyarországon Egert el-foglalta, az ausztriai házból való királyok birtokában csak a komáromi, győri s kassai várak, a bányavárosok, és Ausztriával, Morva s Lengyelországgal ha-táros megyék maradtak.

Az ausztriai ház sokféle terhes háborukba levén többnyire keveredve, az erdélyi fejedelmek — segitet-ve a töröktől is — használták az alkalmat, s a Ma-gyarország királyai ellen folytatott háborukból annyi hasznót vontak, mennyit csak hadjog után kicsikarni lehet. Mindnyájan tudjuk, hogy Bocskay, Bethlen s Rákoczy György különféle békekötések útján több vagy kevesebb számú megyéket bizonyos megszo-ritott joggal nyertek életökre, vagy pedig fimagza-taik számára, Magyarország királyától. Tudjuk azon-ban azt is, hogy az illy szerzeményekben csak a

*) Sok oldalról jóakaróink mint barátinktól hozzánk intézett abbeli fölcsóztatások következtében, miszerint a meddő, s — a kormánynak mai loyális lelkületét tekintve — teljesség-gel káros, időt rabló gravaminalis inceselkedéseknek a jö-vő országgyűléseni minél keskenyebb körbe szorítása cél-jául, — a zalai körlevél ügyében írt cikkekelyeinket — mel-lyekben az erdélyi ügy is foglaltatik — röpirati formá-ban kiadnánk; — elhatároztuk magunkat: e cikkekelyeinket áttekintve és főleg a részeknek Erdélytől visszakebelezés-ük ügyében, még újabb fölvilágosításokkal bővítv e, a jövő martius lefolyta alatt okvetetlenül kiadni.

dominium utile ruházottat rájuk az ausztriai ház által; a magyar kormányrendszer pedig, és — a kö-tések föltételei teljesítésével — a magyar koronárai visszazsallás mindig nyilvánosan kikötöttet.

Azonban nem így volt ez azon megyékre néz-ve, mellyekről a fejedelmek magukat mint „partium regni Hungariae domini“ czimezték, mert azokban ők épen úgy uralkodtak mint magában Erdélyben. Azokban ők, mint mindjárt látni fogjuk, nem csak az utile, hanem a supremum vagy eminens do-minium birtokában voltak, és ezen birtokban a magyar királyok a kétfelé szakadás óta soha nem részesültek bár mi kis időre terjedő diplomatikai vagy hadjognál fogvást is máskép, hanem csak s csupán csak úgy mint erdélyi fejedelmek..... Fölhoztuk mi már ezen állításunk okadatolására a Rudolf s Bá-thory Zsigmond közt keletkezett prágai egyezséget; és itt csak oda vagyunk még bátrak figyelmeztetni, hogy az 1617diki nagyszombati békeszerződés ál-tal Erdély határai, úgy mint azok Báthory Zsigmond békés birtoka korában voltak, elismertettek.

A részek tehát, mint említők, önarakattal kap-csolván magukat mindjárt a megszakadás kezdete-kor Erdélyhez, a) megyéikből rendesen elküldték követeket az erdélyországi gyűlésekre, b) erdélyi törvény serint igazgattattak, c) a török adóban szint-egy résztvettek mint Erdély bármely más megyéi, d) tartoztak a törököket a magyar király elleni táboro-zásaikban segíteni, e) az erdélyi fejedelmek ott meg-nemesíthettek a kit akartak, f) jószágokat adomá-nyozhattak. Ez, mint látni fogjuk, mind másképen volt azon megyékben, mellyek Erdéllyel illy szo-ros viszonyba nem tetteket. Tekintsük csak köze-lebből a Bethlen Gábor s Rákoczy Györgyféle bé-kekötéseket, mellyek a most taglalt ügyre vonatko-zólag törvénykönyvünkbe is beiktatvák, (1622: 29; 1647: 20.) s nyíltan fog állani a nagy különbség a partiumok s a megyék közt; ugyanis:

Megállapított ezekben: a) hogy az átadott magyar megyék a fejedelmek halála után vissza-jöjenek a magyar koronához, kivéve Szatmárt és Szabolcsot, mellyek még meghagytattak Rákoczy fia-nál. Ez teljesült is: mert Bethlen Gábor 1629ben, Rá-kóczy György pedig 1648ban meghalván, az érin-tett megyék minden ellenmondás nélkül visszakebe-leztettek. b) Sem a török, sem az erdélyi diaeta az illy megyékben törvényhatóságot nem gyakorolha-tott, 1622: 29. törvényzikk 8, 11, 12. §§; és 1647: 20. t. cz. 7, 10, 11. §§. e magyar megyék tehát Erdéllyel nem egyesítetvén, a „partium reg-ni Hungariae dominus“ czím, mellyet Bocskai 1606 nyert, azokra ki nem lehet terjesztve. c) Katona-ujoncokat sem vala szabad a fejedelmeknek kirá-lyi engedelem nélkül e megyékben fölfogadni, vagy toborzani, i. t. 12 §. i. t. 11. §. d) A várak-ban tarthatott ugyan a fejedelem béke idején kato-naságot, de a főparancsnoknak mint a tiszteknek a királyi biztos előtt hitet kellett mondani a magyar király iránti hűségre i. t. 13. §. i. t. 11. §. Ezen szók „legitimus Hungariae regibus“ beletéttettek mind-járt az első decretumba, hogy azt Bethlen Gáborra ne lehessen magyarázni, kit követői Beszterczén ma-gyar királynak kiáltottak volt ki. e) Szabad vallás-gyakorlat, de egyszersmind a katolika vallás juris-dictiójának épségben tartása köttetett bennük ki; az i. t. 1. §. az i. t. 20. §. f) A Tiszán innen levő kerü-letekben a dézma papi kézben hagyatott 2. §. és 20. §. g) A papi beneficiumok kiosztogatásához jogát, va-lamint a jus patronatus, e megyékben a magyar ki-rály magának 5. és 6. § föntartá, nem így a rész-ekben, hol a papi jószágok már Izabella idejében a fejedelmi háztartás költségeire fordítottak; szóval, e megyék az erdélyi törvényhatóságoknak nem vol-tak alávetve, hanem magyar kormány alatt állottak.

Lássuk most már mint voltak korlátozva ama illusorius majestaticus jusok is, miket a fejedelmek e megyékben nyertek. a) A Tiszán tul fekvő me-

gyéken a fejedelmek szedték a tizedeket, de oly feltétel alatt, hogy azt Magyarország határai védelmére fordítsák 3 §, 2 §. b) A fejedelmeknek meg kelle engedni, hogy a megyék rendei a magyar diáctára követeket küldjenek. 4§.3§. c) A koronára viszaszállott javakat eladományozhatták ugyan a fejedelmek, de megerősítő oklevelet a magyar kancellariának kellett kiadni; ugyan ez tartotta meg a nemesítésnél is. d) A hivatalnokoknak hitet kellett mondani a király iránti hűségre. e) Tartoztak ezen megyék a király magyar birtokait a török ellen védelmezni s fegyverhez nyulni, ha a király parancsolta. (Folytatása következik.)

Erdélyi országgyűlés. (XXI. országos ülés folytatása.)

Egy gr. kir. hiv. Röviden szólok, ugymond, mert már két napja tanácskozunk e kérdés fölött, s félek hogy még több időt elvesztegetünk. Szóló gr. nem tart azokkal, kik a dolgokat mindig fölzavarják, és minden lépten más meg más tárgyat hoznak elő azon kívül, mit az elnök kitézett, mi a kir. k. előadásokban van, s mit a törvény rendel. Ő felsége talán azért is tette k. k. előadásaiba azt, hogy separate ab omni alio operato tárgyalassék az urbér, mert föltette rólunk, hogy szokásunk szerint fogunk cselekedni, t. i. egyébről tanácskozunk, mint a mi ki van tűzve. Szóló gr. a kormány iránti bizalmatlanságból látja eredni azon nézetet, hogy ha a kk. és rr. az urbért külön fölküldik, az adó ellesz vetve. Nem pártolja azokat, kik az urbér napirendre tűzött 1-5 §-án kívül egyébről is szólnak. Szerinte ugyanis, a mi az urbér tárgyalása folytán kapcsolatba találna jöni az adóval, akkor tárgyalhatják s az urbér fölterjesztése után fölküldhetik. Minthogy azonban folytatja szóló gr., elnök ő mlga az urbért tűzte ki tanácskozás alá, a kk. és rr. pedig az adóról beszélnek, méltóztassanak megengedni, hogy ő is beszélhessen egy kicsit a jus publicumról. (halljuk!) s ha meg lesz engedve, holnap a színházról fog beszélni. Kéri szóló a rendeket, ne vegyék neki rossz neven, mert ő sem vette, midőn mások is beszéltek, legfőlebb némelykor egy kicsit ásitozott. Azt hallotta egy érdemes követ urtól, hogy a kormányt ő felségtől el kell választani, kegyesen megengedvén a t. követ ur, hogy ő felsége fölöttünk van, a kormány pedig alattunk; s e szerint aztán mia kormányt lealacsonyítjuk, s lealázva con amore gyanúsítjuk. Megvallja a gróf, hogy ez teljességgel nem alkotmányos ezme, nem is a magyar alkotmány szellemében van kimondva, hanem inkább a francia kamarák debatsjaiból changiroztatott át, hol azt mondják: „le roi regne et ne gouverne pas.“ Mi nem a francia forradalomból fejlődött eszmékkel, hanem már nyolczszáz éves alkotmánnyal élünk, melynek jóságát nyolczszáz év bizonyítja. A francia forradalmi eszmék hatvan év tanúsítása szerint a híres civilisált országokra semmi jó hatást nem gyakoroltak. Ne analogizáljuk, ugymond, illyesmikkel alkotmányos törvényeinket. A magyar jus publicum szerint az uralkodó és a kormány egy; a fejedelem együtt kormányoz a maga kormányával, felelős ministeriuma nincs. Van ugyan a Approbatában törvény, mellynél fogva az olyan tanácsot, ki a fejedelemnek rossz tanácsot ad, ha valaki ezt megtudja, meglehet perelni. De nálunk nem a nép kormányoz. Isten is örizzen az amolyan sansculottnépigazgatástól. Mind ezek után, hogy az adóról is szóljon, benne van ugymond a gr. a jus publicumban, milly adóval tartozunk. Tartozunk a homagialis tisztelet adójával, melly szerint kötelességünk a kormányt megbecsülni. A törvénynek is ugy lesz tekintete, ha a kormányt becsülnék és nem gyanúsítjuk, ha olly szavakkal nem illetjük, mellyekkel róla minden nimhust lerántunk.

Dobokam. főispánja. Szóló alkotmányos szellemű ember, ugymond, s mint illyen, szereti vélekedését a közvéleményhez alkalmazni; ámde azon pártnak is, mellyhez tartozik, állását erősíteni, véleményét kivívni törekszik. Némely, pártját kisebbitő kitételekre tesz észrevételt. Alsófejer köv. ugyanis azt mondotta, hogy könnyen áll azon rész, melly az ő véleményét osztja, mert az a közvéleményben nyerni fog, a másik ellenben vesz. (Alsófejer köv. nem azt mondottam.) Lehet, hogy a b. követ ur véleményén levő résznek nagy támasza van a közvéleményben. De szóló báró ugy véli, hogy azon rész is, mellyen ő áll, egészen népszerűtlen nem lehet; mert ők nem akarják az adó kérdését eltaszítani, hanem azért nem kívánják az adót egybefoglalni az urbérrel, nehogy ez által az urbért késleltessék. És így habár véleményök a b. követ uréval nem is egyezik, de azért ezéljok mégis az ország java. Azt is mondotta a b. követ ur, hogy az

egyik részen utasításból, a másikon csak izlésből szólnak. (Alsófejer köv. azt sem ugy mondottam.) Ez állítás legfőlebb akkor lenne helyén, ha az egyik fél mind követekből, a másik pedig mind kir. hivatalosokból állana. De követ és kir. hiv. van mind a két nézet mellett vegyesen. Sajnálja továbbá, Alsófejer követe gyengeségünket. Szóló báró is sajnálja; de kérde: mi által lesz az országgyűlés erős? Felelet: okos föllépés által. És mi által lesz gyenge? Az által, ha lépései következményeit nem fontolja meg. Hallott bizalomról is szólni. Igaz, hogy szóló bizik ő felsége és a kormány intézkedéseiben, hogy anép nyomatni nem fog, de azért elismeri, hogy a kk. és rr.-nek is joguk és kötelességök a népről gondoskodni. Egyébiránt Alsófejer indítványát elfogadja egy szó változtatással; t. i. a hol előfordul „urbéri törv. javaslatokkal együtt“ ez utósó szó helyett, „u tán“ kíván tétetni.

Egy gróf kir. hiv. illy értelemben szolt. Az adó és urbér a nemesi rendre nézve nincsenek kapcsolatban. Az adó egy fontos alkotmányos kérdés. Az urbér egy helybeli, mondhatni családi viszonyokat rendező tárgy. Azonban a mostani adózási rendszernek azon pontja, melly a kiváltságatlan földet szerfölött adóztatja, szoros és aggodalmat gerjesztő kapcsolatban van az urbérrel az urbéresi osztályt illetőleg. Tudjuk, hogy ha egy felől behozatala által az urbéresnek egész földmennyisége napfényre jön, s másfelől az adózási rendszernek idézett pontja változatlan marad, az urbéresi osztályra elviselhetetlen teher fog háromolni. S már most az a kérdés, hogy a dolgok illy állásában, s kivált midőn a megyékben a birtokosok és az urbéreseknek nagy része is ezen méltán aggodalmat gerjesztő kapcsolatot a két tárgy között értik, félnek tőle s aggodnak rajta, kelljen e valamit ezen tárgyban előlegesen tenni vagy nem? Ki az, kérde szóló gróf, ki nekünk nemesekül vagyont, élelmet szerez? Az urbéres. Ki az, ki hazánk költségeit helyettünk is fedezi? Az urbéres. Ki az, ki a közmunkákat teszi, ki utakat, hidakat, töltéseket készít és conservatiojokra fizet? Az urbéres. S mi következik mindezekből? Annál kevesebb bizonyosan nem, hogy nekünk is nemesekül s főleg törvényhozókul, szent és mulhatatlan kötelességünk ezen számos, hasznos és merem mondani, tiszteleltre méltó néposztálynak érdekét forró kebellet fölkarolni, szent kötelességünk azon néposztályt e teremben feszült figyelemmel, szorgalommal és hűséggel képviselni. Ezen nézetekből kiindulva, bátran meri szóló állítani, hogy a fönforgó tárgyban is, melly nem kiváltságosokat, hanem csupán és kirekesztőleg az urbéreseket sújtja, valamit előlegesen tenni kell. De vigyázni kell arra is, hogy akkor, midőn az urbéresi osztálynak használni kívánunk, ártalmára ne legyünk, s ezt csak ugy érhetjük el, ha határozatainkban a szélsőségeket kikerüljük. Az egyik szélsőség abban áll, ha meg nem említjük az urbéres osztály aggodalmát, s ennél fogva elhanyagoljuk érdekét. A másik szélsőség abban áll, ha olly határozatot teszünk, melly az urbér kidolgozását és behozatalát gátolná, mert az urbéresnek nem csak az áll érdekében, hogy több adóval ne terheltessek, hanem az is érdekében áll, hogy már valahára urbért nyerjen. S minthogy Alsófejer követe vélekedése és javaslata ezen két szélsőség között áll, szóló azt elfogadja és pártolja. Hallott, így szól továbbá, ellenvetéseket ezen vélekedés ellen, hallotta azoknak czáfolatait is. Szóló az ellenvetések közül csak egy hatott kellenetlenebbül: azon állítás t. i. hogy e tárgy nincs napirenden. Arra a mi ez előtt négy évvel történt, mindnyájan emlékezhetünk s tudjuk, hogy mekkora fontosságot tett a mult országgyűlés arra, hogy ezen o b j e c t u m szó helyett o p e r a t u m téssek. S miért helyeztek a mult országgyűlés rendi fontosságát ezen szócsereben? Bizonyosan nem azért, mintha ezek közül egyik jobban hangzana mint a másik; hanem azért, hogy ezen o p e r a t u m kitétel által följogositva érzették a kk. és rr. magokat arra, hogy az urbér tárgyát, az adózási rendszer fönidézett aggodalmat okozó pontjával kapcsolatba tehessek. Tudjuk, ugymond, melly sok küzdelemben, parlamentirozásba, s nem tudja szóló még mi egyébbe került a rendeknek ezen szócsere, és most midőn annak meg kellene teremni gyümölcsét, némelyek a kk. és rr. közül elvetik az operatum szónak azon értelmét, mellyért akkor küzdöttek, s ebből kiindulva azt mondják: hogy a törvény tiltja az összekapcsolást, s a tárgy nincs napirenden. Évszázadok óta van elhanyagolva hazánkban az urbéresek sorsa, s most midőn az országgyűlésnek egy része le akarja róni urbéresi iránti régi tartozásainak egyfilléresckjét, most azt mondják némelyek, hogy nem lehet semmit tenni az urbéres ügyében, mert nincs

napirenden. A nemesi rend urbéresi iránti tartozásainak bár mekkora mértékbeni lerovása, melly a szent igazságon alapul, szóló véleménye szerint mindenkor napirenden van. Pártolja Alsófejert.

Tordamegyee. köv. Röviden csak azt jegyzi meg, miszerint akkor, midőn a nép sorsáról van szó, kötelessége ollyanra munkálni, a mi rajta valóban segít. Szóló az országgyűlést nem bizalom, hanem törvényhozás terének nézi. Tegnap indítványát, melly szerint törvényezikket kívánt az adó nem nevedekéséről, Alsófejer javaslatahoz képest módosítja.

Egy gr. kir. hiv. Nem kíván közjogi elvek feszegetésébe elegendni; nem teheti azonban, hogy azon gr. kir. hivatalosnak, ki a jus publicumról beszélt, egy pár szót ne feleljen. Szóló azt hiszi, hogy a felség személye a kormánnyal csupán két kormányformában van amalgamizálva, s e két korm. forma: despotia és forradalom. E két szélsőség közt mindenütt külön van a felség személye a kormánytól választva. Engedje meg, folytatja szóló, azon t. gróf, hogy egy más nemzetet hozzon föl, mellyet ő mlga tán inkább kedvel a francziánál, mert ott léteznek a leggazdagabb, a legnagyobb aristocraták. Ez a a hatalmas britt nemzet. Ott, hol a dús aristocraták roppant palotái mellett bámulva áll meg az utazó, s a nagy kiterjedésű parkok gonddal ápoltt eserfáiban mintegy személyesítve látja az ivadék nagyságát; ott egy nagy férfi, ki Europa leghatalmasabb embereivel mérkőzött, ki hazája és nemzete iránti szeretetét nem szavakban, hanem harczmezőn mutatta ki, a waterlooi hős élte alkonyán kormányra lép s alá adja magát nemzete szabad bírálatának. Illyen az alkotmányos kormány. Leszállva már a szönyegen levő kérdésre, szóló különböző véleményeket hallott iránta nyilvánulni. Voltak, kik azt mondották, hogy az urbér az adóval kapcsolatban tárgyalatván, csak akkor terjesztessék ő felsége elébe, miután mind kettő bevégződik. Szóló nézete szerint az illyen junctim nem lenne czélszerű. Ez az, mellyről Sz. Ujvár érd. követe mondotta, hogy Magyarhonban 1832ben mennyi bajt okozott. Némelyek, továbbá, csak annyiban kívánják az urbért az adóval kapcsolatba hozni, a mennyiben a kettő közt némi rokonság létezik. E véleményben sokan osztotak, s ennek némileg kisugárzása az alsófejeri javaslat. Voltak ismét, kik most előre teljességgel nem akarnak rokonságot látni a két tárgy közt, fönhagyják mindazonáltal kapcsolatos tárgyalást azon esetre, ha az urbér tárgyalása folytán ki fog tűnni valamely rokonság nem csak az adó, hanem bármely tárgyra nézve. Szóló nem kételkedik e vélemény loyaltásában. Szerinte azonban a kapcsolat előleges kimondásának azon körülmény kölesőbb nagy fontosságát, miszerint lehet, hogy némelyek majd később azon kérdésre: mi az urbériség? — azt fogják felelni: a mi jelenleg urbéres kezeken van; s ezek igen is látnak rokonságot a két tárgy között; mások azt: hogy urbériség csak az, ami az adólajstromba be van írva, s már ezek valamint rokonságot nem látnak a két tárgy között, nem is aggodnak az adó miatt. Volt egy negyedik vélemény, melly szerint az urbér és adó közt legkisebb kapcsolat sem létezik. Fölhozott mellette, hogy a kormányban határtalanul bizni kell; mondatott, hogy a földadó mostanság nem nevedekett; idéztek e vélemény pártolói törvényt: állították, hogy a törvényhatóságoknak hatalmukban áll gátolni az adó nevedekését sat. Már, folytatja szóló gróf, ha védveit, okoskodását vélemény-ellenes alaposabb védvekkel, helyesebb okoskodással lerontja, illy esetben tudja mit kell tennie, más okokat keres nézete támogatására. De azzal, a ki valóságos megtörtént és köztudatban levő tényeket tagad; a ki azt állítja, hogy a földadó nem nevedekett, holott szóló gróf falukat tudna megnevezni, hol a földadót legközelebről is nevelték; a ki azt mondja, hogy az illy kihágást hatalmában áll a megyéknek korlátozni, holott tudja van, miként az adótárnokok ki vannak véve a megyék kezéből, illy emberrel nem tudja szóló mit csináljon. E vélemény már teljességgel nem pártolja. S végre született ma az alsófejeri kívül egy ötödik vélemény, melly szerint a kk. és rr. ismerjék el az adó és urbér közli kapcsolatot; hanem az urbért tárgyalják külön és terjesszék föl külön, s csak miután ez megtörtént, akkor szóljanak az adóhoz. Szóló gr. szerint ez egy különös neme a fallacianak: elvül állítani föl hogy van kapcsolat két tárgy között, s ebből még is azt huzni ki, hogy külön tárgyalandó, külön fölküldendő. Pártolja Alsófejert. (Folyt. követk.)

TÖRVÉNYHATÓSÁGI TUDÓSÍTÁSOK.

Biharból. (Közgyűlés az inséggel küzdő emberiség ápolása iránt.) Január 25kén vette kezdetét e

gyűlés az első alispán elnökle alatt, s három napig tartott.

Mult évi utolsó gyűlésünk alkalmával az inséggel küzdő emberiség ápolása iránt következő értelmű végzés keletkezett u. m.: A szakaszbeli tisztviselők által családunkint irattassék össze kinek kinek idei termése s annak az eddigi közönséges termékekhez való állása. — Egy küldöttség nevezetett, mely utasításánál fogva azt igyekezett megtudni, hogy körünkbeli birtokosjaink önkényesen mit ajánlanak a szűkölködők részére. — Mind a szakaszbeli tiszték, mind e küldöttség működéséről a rendeket a minél előbb tartandó gyűlésen értesítendők.

A szakaszbeli tisztviselők értesítéséből kilátszik, miszerint a váradi, sárréti és szalontai járásokban bár silányabb termés van is a közönségesnél, mindazáltal azt inségnek nem nevezhetni; mert minden igyekező embernek meg van a maga kenyere. Szolgákat cselédeket alig kaphatni, már pedig ha ezek az inséget szenvednék, alkalmasint inkább dolgoznának, mintsem hevernének. Igaz ugyan, hogy bevett szokás az alföldön a restség és sok ember találkozik, ki inkább a nyomorban simlik és éhséggel küzdve koldvogat, (s hol szerit teheti, mit lehet el is esen) holott egészséges és ép léte munkája által könnyedén megszerezhető napi élelmét; — az érmelléki járásban jobb termés vala ez idén, mint közönségesen szokott lenni. A belényesi járás az egyedül, melyről elmondhatjuk hogy: ott szűktermés volt.

A küldöttség előterjesztéséből kitetszik, mikép birtokosjaink a népet vagy is felebarátjaikat, mint önmagokat szeretik, nevezetesen: A diák szerzetesú püspök, nemkülönbén akáptalan, az egyesült görög püspök és herceg Eszterházy azon kegyes ajánlást tevék, hogy a birtokaikban létezöket az inségtől megóvjandják.

Az ellenzék evvel meg nem elégedvén, főleg egyik ősz bajnokuk B. Ö. kit csak nem év óta nem láthatánk gyűlésteremünkben. Ők előadák, mikép az illetén ajánlatok nem biztosítják a földnépét, mert maga után végrehajtást eszközölhető erővel nem bír, (én pedig Ulászló törvényéből azt tudom: hogy promissum cadit in debitum.) így az ellenzék a nép biztosításul adót indítványozott, mely indítványát I. Mátyás király 64 articulussának I. Sából idézett következő szavakból alapítá: *Expensas per communitatem disponendas; de bonis et possessionibus suis, ad ratam portionem, sive sortem eorumdem, in medium communitatis semper persolvere et persalvi facere debeant et teneantur.* E törvénynek megerősítésére pedig fölhozzák I. Leopold 68 articulussát, mely így hangzik: *Et hoc loco articulum 64 anni 1486 renovandum stricteque observandum decernunt status.*

Igaz ugyan, hogy az idézettek törvényszavak; de máskép értelmezendők, nevezetesen, ha Mátyás király 64 articulussát tárgyaljuk, annak 3ik §-át el nem kell felejtenuk, mely azt mondja, hogy ha illetén adót akar a megye kivetni, azt *marcalis* gyűlésen tehetné. Már most az a kérdés: *marcalis* gyűlés volt-e ez? Ha az volt, minthogy a nemességnek $\frac{1}{600}$ alig volt ben, a ben nem voltak, a törvény által körülményesen kifejtett okok szerint a hanyagsági díjban ellehet marasztalni, s ebből bizonyosan bejövendő annyi, mennyi adókép szükséges. — Ha pedig nem volt ez *marcalis* gyűlés, úgy hatásköre effélékre semmi szín alatt ki nem terjedhet. Egyébiránt

I. Mátyás 64 articulussának I. Sából meg nem erősítheti I. Leopoldnak 68dik articulusa, mert tudni kell azt, hogy nem róla szól, sőt nem is érdeklí, mert ez utóbbi § a maga eredetiségében következőleg hangzik: *Oppidum Révkomáromiense non modo Privilegium, verum etiam inter Regia oppida annumeratum, taxandum et non dicandum et hoc loco art. 64. anni 1486. renovandum, stricteque observandum decernunt status.* A mi pedig Mátyás király 64 art. I. Sából illeti, erre nézve megfelel III. Ferdinand 37. articulussának I. §a, mely így szól: *aut in bonis, aliis oppignoratis et inscriptis invitis possessoribus hypothecariis, quarteria et alias quasvis exactiones, ipsi vel officiales, sub poena violentiae imponant exigantque.* Ugyanennek II. §sa ezt mondja: *neque etiam ex bonis quorumcumque addictam regni, per regales vocaturum, pro nunciis comitatum, ulla contributione per comitatus exigatur.* — VI. Károly cs. III. magyar király II. decretumának 6dik articulusa I. §a így szól: *Sacratissima quoque Majestas, eosdem status et*

ordines, tam dominos terrestres, quam et alios quosvis nobilitari praerogativa gaudentes, ab omni contributione, in perpetuum immunes conservandos elementissime decernit. Ugyan ezen articulus 4-ik §-a pedig ezt mondja: *Armalistae nihilominus etiam in liberis regniis, montanisque civitatibus, confinibus, oppidis privilegiatis, et alibi in regno commorantes; conscientiose, juxta comitatum ideam pro domesticis comitatuum necessitatibus taxabuntur.*

Hogy ez alkalommal az armalis nemesekre az adó kimondatott, ennek csak az az oka, mivel mikor a I-ae 9us szerkesztetett, még akkor az armalisok ismeretlenek valának, és így az 1723-ik évi II. decr. 6 artiel. 4-ik §-a ellen azt paizsul az idő szerint nem használhatták; ámde 1805 évben I. Ferenc cs. II. kir. I articulusa 17 §-a ekkép emeli az armalis nemeset az adományossal egyenlővé: u. m. *Ad peditatum hunc insurgent nobiles illi, qui nec in persona insurgere, nec ad alium statutum concurrere possunt, in quantum ad equitatum per comitatus taxati, vel aliorum nobilium loco educti non fuerint, hi enim suapte in concursu ad peditatum exiguntur.* Ut autem armalista e tanto promittens sint in explenda sive in equitatu, sive in peditatu insurrectionali omnium nobilium obligatione, annuente sua majestate sacratissima, a taxatione in articulo 6: 1723 praescripta in perpetuum immunes redduntur, salva in reliquo articuli ejusdem dispositione. És így már világos, mint a nap, hogy a nemes embert a megye meg nem adóztathatja.

Biharmegye rendei azonban, mind a mellett, hogy az inség nem fenyegeti lakosait, indítványát vagy határozatát egy élő törvény sem pártolja, sőt ellenzi, még is 40,000 azaz negyven ezer pengő ft rendelt a birtokos nemesektől behajtatni, még pedig olly móddal, hogy ki ezt az illető fölszólításra azonnal nem fizetné, azon azt szóper utján, a szakaszbeli hivatalnok, minél előbb bevenni szoros kötelességének ismerendje. Továbbá egy központi választmány nevezetett ki, mely általánosan fölhatásmatott, mind az adókulcs kidolgozására, mind pedig a bejövendő öszveg által a szűkölködők ápolása iránt czélszerű intézkedések hozatalára és eszközzésére.

Nem olly annyira reszkedünk az adózástól, — ha az törvényes uton, a honatyák és koronás fő által reánk vettetik, örömmel fogjuk azt megadni, mert a reformer conservatív pártjól tudja azt: *salus publica supraema lex esto; de mikor az adó törvénytelen uton, kény, kedély által nyomatik az attól kiválságotl vörre, méltán nehezen eshetik, s ha ez megtörténhetett ma, ki tudja mi történhetik holnap után. — Minthogy nyomasztó szükség nem környez bennünket, nem de jobb lett volna e bevárnunk a közelgő országgyűlést, s ott törvény szabla uton tanácskoztunk volna jövendőnkörül, mit mint leendő üdvöst és foganatosítandót örömmel vett volna népünk, az azt önkényesen adandók kezzeiből.*

Már most bátor vagyok azt kérdeni, hogy Bihar megye által kinevezett választmány kulcsa szerinta nemesre reávetendő adót az adózanádó ha nem akarná fizetni, tehát szóperrel fog elmarasztaltatni. Urak ez nem philantropia, hanem más ollyas, minek megnevezésétől megkimélem önöket. — De ha a nemes az elmarasztalásakor sem fizetne, s exequatálásakor opponálna, — a brachium előtt az ellenébe törvény és szokás ellen hozatott végzést, legkegyelmesebben megsemmíteti, mit fognak önök ekkor tenni? Talán majd összenéznek és azt mondandják: ügyetlen legislatorok voltunk.

Istenben boldogult cs. kir. főhg s honunk nádora József ő fenségének elhunytán, méltó fájdalom munkat jegyzőkönyvileg kimondván, január 25étől következő hó 7ik napjáig minden mulatságok eltiltattak. — Közli Lukács Sándor s. k.

Magyar Academia. A február 1jén tartott külsőben következő tárgyak vétettek föl: 1) A föld-és égtékek készítésével az első vállalkozó Calderoni fölhagyván, Vállas rendes tag volt megbízva, hogy a Calderonival kötött föltételek alapján új vállalkozóról gondoskodnék, s azt jelenen be a kisgyűlésnek: minek folytában Vállas ur most bejelenté, hogy Emich Gusztáv kész a vállalatot magára venni s az academiával szerződésbe ereszkedni. Erre határozatott, hogy a titoknok, a korábbi föltételek nyomán végezzen Emich Gusztávval, s az eredményről tudósítsa a kisgyűlést.

2) Kis Károly indítványozta, hogy a titoknok által fölolvastott gyászbeszéd az academia pártfogója József főherceg s nádor fölött, nyomat-

latnék ki, s az illető hatóságokkal közöltetnék; mire a gyászbeszédnek 500 példányban kinyomatása elhatározatott olly czélből, hogy azokból ingyen-példányok küldetessenek a maga idejében a megyei s városi hatóságokhoz, dicasteriumokhoz, főbb tanintézetekhez; mint szinte az academia tagjai is ingyen-példányt kapjanak.

3) A titoknok fölolvasta a pesti izraelita község levelét, mellyel a Luczenbacher urtól megvásárolt pénzgyűjteményt az academiának birtokul fölajánlá, ugymint a melly a nádori örömműpély emlékére volt megvéve, s a czélirányos mint közhasznú ajándék egy uttal igen diszes szekrényben elrendezve be is mutatott a gyűlésnek a már kész lajstrommal, melly szerint e gyűjtemény mindössze 1258 darabot foglal magában, még pedig a magyar pénzgyűjtemény az árpádi korszakból 239 darab ezüst pénzt, a vegyes korszakból találatik benne 252 darab, a fels. ausztriai ház uralkodása korszakából 383 darab. Emlékpénzek vagy medaillok 19 darab, melyek közt némellyike igen ritka és nagybecsű. A római pénzgyűjtemény 458 darabból áll. Az academia korábbi pénzgyűjteménye ez új ajándék által tetemesen megsaporítottván, és a hiányok kipótolttván szives köszönetét egy külön iratban fogja tudatni, elnöki uton az izraelita községgel.

4) Fölolvastott a nagyméltóságú országbíró levele, mellyben az academiával tudatja, hogy a közép tanodák számára az academia közbejöttével készített magyar nyelv-tankönyvnek két első kötete rövid idő alatt ki fog nyomattatni, s gondoskodnék az academia a még hátralevő két kötet megkészítéséről, mi is tudomásul vétetett, szóval jelentvén a nyelvcszálly egyik tagja Vörösmartty ur, hogy a harmadik kötet is már munkába van véve, s tavaszig kész leend.

5) Varga István levelező tag a tankönyvek fölötti tanácskozás folytában indítványozta, hogy az academiára nézve anyagi hasznos szempontból is szükséges volna kieszközölni, hogy mivel az olly iskolai könyvek igen kelendők, a kiadási jog az academiára ruháztatnék át; mire válaszólatott, hogy az egyetemi nyomdaintézet még Maria Theresia ideje óta gyakorolja e kiválsági jogot kormányi engedményezésnél fogva, tehát az indítvány sikeresítésére semmi kilátás nem lehet, különben is az academia — úgy — mint academia, iskolai könyvek készítésével nem foglalkozdik; a szőnyegen forgó magyar nyelv tan könyv itt kivételt szenved, mert a magyar academiának legjobban is kell tudni a magyar nyelv szabályait, azért rendén van, hogy azok szerint új tankönyvek készítésére föl van szólítva az academia, ha csak ugyan gyarapítani kell az academia jövedelmét, — mi kétséget sem szenved, — jobb volna a kalendariumok kiadási szabadtékát megszerezni, melly által senki joga meg nem sértezik, s melly a pétervári academia jövedelmeinek is egyik kuffejét teszi. E czélből három tagból álló bizottság nevezetett ki, melly a szóba vett terv fölött körülményes és kimerítő véleményt nyújtson be annak idejében a kisgyűlésnek. Volt régen arról is szó, hogy hasznos volna az academiára nézve külön typographiát föllállítani, Vállas ur a jövedelmezés egy ágát is megenlité, mert ha az igazgatóság nem akarja is az academia pénztökéjét iparágokba fektetni, mint kijelentve volt — haszonbérbe lehetne azt adni, s bizonyos jövedelmet hozna be; azonban ezen fölújított indítvány is jelenleg mellőzöttet.

6. A titoknok bejelenté, hogy a megbövitett törvénytudományi műszótár már a sajtót elhagyta s fölolvasta az ahhoz melléklendő Tudnivalót, a mi helybenhagyatott.

7) Fölolvastott Matsik József zágrábi tanár folyamodása, mellyben az academiától bizonyítvány kiadást kér arról, hogy latin nyelven írott magyar nyelv tan-könyve academiái vizsgálat utján is tavaly hasznos kézi könyvnek ismertetett meg, miről a bizonyítvány ki fog adatni.

8) Olvastott Kőrömcz város levele, mellyben a még 1845ben megküldött 1681, 1687 sopronyi diaeták naplóját lemásoltatás végett megküldvén az academiának, az eredetiek visszaküldését sürgeti, mi határozatba ment, hogy a város előre is tudósítsák, miszerint a terjedelmes naplók lemásolása még nincs bevégezve, azonban az 1681diki már visszaküldhető, az 1687dikinek lemásolása is minél előbb be fog végezteni.

9. Olvastattak Borsod és Temes megyék hivatalos levelei, mellyekben az academiával tudatják,

hogy megyék térképeit az academia számára megküldendik.

10. A titkok több sajtó alul kijött vagy ajándékba nyert könyvet bemutatott, mint Butzi Emil kéziratát is, mellyek Plato némely könyveinek magyar átfordítását foglalják magokban, s mellyek az academia kézirati gyűjteménye számára Kolozsvárról küldettek meg.

Budai és pesti újdonságok. Szab. kir. Pest városa színháza leégett!... Folyó hó 2ikára hajnali 4 óra körül tüzi lárma verte föl a lómból Budapest lakosait, s a kik a csöndes zajra (mert a harangok csak későn adák a lármajel) fölébredtek, világító lángtengerben szemlélték úszni a láthatárt... Sűrű népcsoport tolongott a városi színház felé, hol a roppant épület sötét füstfelhők alatt állott, s a tető egyik szögletén rémesen csapott ég felé egy óriási lángoszlop, melly csakhamar gátolatlan hatalommal terjedt és szélesbült, s a lángnyelvek, kitolva a tető ablak-nyílásain, mohón nyaldosák körül és emésztették a magas födözetet. Oltásról egyelőre annál kevesbbé lehetett gondoskodni, mert fecskendők, szokás szerint, csak lassan vánszorogtak elő, s a később megérkeztek is a tüztengerben azt sem tudák, hova forduljanak. Midőn a színpadra vezető kapuk megnyitáltak, ben a színpadon s a színház egész belsejében, mint egy roppant olvasztó-kemence gyomrában, izzó parázs- és lángokban tünt föl minden: a színház egész belseje egy darab égő-légnek látszott, s már ekkor egy léczdarab nem volt e német műcsarnokban, a minék megmentésére gondolni lehetett volna; e látvány borzasztó volt, mellyben tárgyakat többé megkülönböztetni nem lehetett, egy dühös, mindenem elterjedt, mindent mohó kéjjel emésztő pokoli tüzgömbly volt az egész. Kint ebből, hogy a tűzveszély az épület belsejében támadt, s mintán ben már mindenem elhatalmasodott, lépett fokozatosan a tető emésztésére; azonban a tömördek kárt okozó gyuladásnak mi volt az oka eddig biztosan nem tudhatni, csak annyi bizonyos így vagy amúgy, hogy a tűznek e megelőző estve óta kellett az épület belsejében akadályozatlanul terjedni, míg reggel felé, a véghezvitt benső rombolások fölötti diadalzástól, a tetőre ölthető ki nyelvét... Az utolsó előadás benne Herold operája „Zampa” volt, mellyben röppentyük használtak tüzi látványul... S különös, miszerint a berlini nagy opera-ház is 1843ban épen e darab adása után égett le, az épület tüzkármentesítve nem volt s így a kár minden esetre roppant, s legcsekélyebb számítás szerint is félmillióra tehető... E nagy szerencsétlenségben, még minden esetre szerencsének nevezhető, hogy a redoute-épület, a színházi könyv és ruhatár megmentettek, azonban a nagy redoute-terem parquetja igen sokat szenvedett, s e farsang alatt aligha lehet használható... E nagy tűzveszél, mint mondják egy kéményseprő buzgalmanak áldozata lett, a lángvegyes füstgömbly által megfojtván; a redoute-épület megmentését pedig a tűz-falnak és egy pesti derék harangöntő Hormung József úr megfeszített fadaralmainak s a vész elhárítására tett tapasztalatdús ügyes igazgatásának köszönhetni leginkább... Mi tévők lesznek e drága időben azon mintegy 300 személyre menő szerencsétlen egyének s ezeknek családjaik, kiknek egyedüli élelemforrásuk e színház vala?... ez minden esetre a legszomorubb az egész eseménynél!... Hogy az emberbaráti szívesség s ebből származó jótékonyág, nem fogja őket visszataszítani szeretetlenül, ebben meg vagyunk győződve; de hol annyi oldalról vétetik igénybe az a lamizna, mint épen napjainkban, sorsuk minden esetre aggasztó... Részünkről tökéletesen megvagyunk győződve, miszerint nemzeti színházunk igazgatósága, szintén nem fog késmi e szerencsétlenségen segíteni, sőt mint biztos kútfőből hallánk, a tegnapi H. K. kisasszony javára történt előadásból, mellynek szokás szerint csak fele illeti a jutalmazandót, a jövedelem másik felét az igazgatóság, a karszemélyzetnek és zenészeknek fogja segélyül nyújtani, s még több előadást is rendezend az élelem és munka nélkül maradt boldogtalanok javára... A lakosok a leégett épületben csak keveset szenvedtek, s illy egyes bent lakó családoknak tetemesebb kára nem igen történt, kivéve a

színház első énekesnőjét Min né asszonyt, kinek a belakodott hivatlan segélők tömege, ezüst szekrényedús tartalmát nagy részben kiüríté; hiába, a gaz szivtelenség soha sem mulasztja el az alkalmat, hol mások szerencsétlenségéből hasznot meríthet magának!...

KÜLFÖLD.

Spanyolország. Pamplonában jan. 10kén lázadás ütött ki; fiatal emberek, kik a sereghez szolgálatba választottak, e kiáltások között: Éljen Cabrera, a fuerok s Montemolin! összecsoportultak. Ez óta a rendelmények egymást érik; a kormány számos katonaságot küldött Pamplonába az ottani várórség erősítésére. A senatusban tegnap s ma a választófőirai viták folytak. Narvaez s Mazaredo egymás után szólottak, a ministereket s rendszerüket vádlandók s rosszallandók. Pidal s Isturiz erősen védék magukat; az egész vita eredménye mi sem lön; annyi minden esetre föltűnő, hogy Narvaez az ellenzékkel kezét fogott.

Mialatt a madridi lapok több nap óta ismételve azon hirt hozzák, hogy a carlistai guerillák Cataloniában tökéletes fölözlatásukhoz közelgnek, a cataloniai határszélekről érkező hírek ellenkezőről tudósítanak.

Franciaország. Páris jan. 24. A pairekkamrájának nagy küldöttsége az idei kamra által szavazott választófőiratot tegnap esteli 9 órakor nyújtotta át a tuileriákban a királynak, mire a király következőleg válaszolt: „Fölötte megvagyok hatva azon érzelmektől, mellyeket a pairkamra családóm s személyem iránt nyilvánít. Különösen fogadják köszönetemet azon közreműködésükért, mellyel kormányomat szakadatlanul támogaták s azon segélyért, mellyet nyujta, hogy Franciaország előnyeit megővja, mellyeknek örövend, s mellyek első föltétele, a rendnek föntartása. Azon szenvedések, mellyek népünk egy részére sulyosodnak, fölötte szomorítanak. Hiszem, hogy önök meg nem szünendnek törekvéseinket elősegíteni, azok sulyán könnyíteni szok tartósságát megrövidíteni, egyébiránt bizton reménylem, hogy ezen fájdalmas kísérletek daczára, Franciaország jóléte, minden ohajtásaink egyedüli czélja folytonos menetében eléhalad s mind inkább kifejlik, mihez magannak önökkel együtt örömet szerencsét kívánok.”

A követek kamrája tegnapelőtti ülésében a gabona- s liszt szabad bevitelét illető törvényjavaslatot egyhangulag elfogadta.

Normanby lord tegnap fényes bált adott, hol a ministerek közül csak Soult marschall volt jelen: Mole s Thiers szinte megjelentek.

N.Britannia. London, jan. 21. A felsőháznak választófőirata különös küldöttség által s a szokásos ünnepélyességgel tegnap a királynőnek átnyújtott.

Az alsóház jan. 19ki ülésében a választófőirai vitakozások alkalmával, a trónbeszédnek Krakót tárgyaló pontjára nézve Bentinck György lord következőleg nyilatkozott: „Most ő felsége beszédének azon pontjára térek át, melly a „bécsi szerződés nyilvános megsértéséről” szól. Ez fölötte sulyos vád, s pedig Europa leghatalmasb fejedelmei ellen intézve, kiknek elődeivel, ha bár nem is velük, még nem olly rég ideje Europa szabadságáért nagy harczot küzdöttünk; s meg nem foghatom, hogy mi mégis a 17 pótlékszerződések egyikének meg nem tartásában, mellyet ez ország ministere soha különösen alá nem írta, a „bécsi szerződés nyilvános megsértését” akarjuk látni. Ha Krakónak az ausztriai státusokbai bekebelezetése, a „bécsi szerződésnek világos megsértése” lenne, ugy tehát azt kérdem: hogy ezen szerződés hány megsértései nem történtek már eddig? Mint a bécsi szerződés aláírott tanuját kérdem a kormányt: mi vala Belgiumnak Hollandiától elszakasztása? Ha Krakó bekebelezetése a bécsi szerződés megszegése vala, ugy ezen szerződés darabokra szakítottat, midőn Anglia Franciaország-gal Belgiumnak Hollandiától elszakasztása véget szövetkezett s sorhajót a kikötők ostromlására kiküldötte, mig Franciaország álguyi Antwerp sánczait s falait zúzák össze. Ennélfogva nagyon sajnálom, hogy a külügyek statutitoknoka köteletségének tartotta, kárhözható itéletét Anglia három legidősb szövetsé-

gesének s legtermészetesebb barátjának eljárása fölött, illy éles szavakban kimondani. Nem kívánom az egész ügyet mélyebben kutatni; hanem én olly annyira nagy részvéttel a krakoiak iránt nem viseltem. Én azt hiszem, hogy ha a valódi igazságot akarjuk kimondani, tehát meg kell vallanunk, miszerint Krakó lakosságának loyális, jóindulatú, békétszerető része városuknak olly hatalmas birodalommai bekebelezetése fölött nagyon is örövend.”

Az alsóház mai ülésében Russell lord, Bankes által pártolva, indítványt tön, miszerint a gabonabeviteli- s hajókázási-acta, a mennyiben az gabonaszállításra vonatkozik, hat hónapra fölfüggesztésék, mi egyhangulag elis fogadtatott. Az erre vonatkozó billek azonnal előterjesztettek s először fölolvastattak. — Roebuck azon kérdésére: vajlon igaz-e, hogy Angliában a mexicói kormánynek egy ügyviselője létezik, ki az egyesült státusok alattvalói ellen hajórabolhatási- s honosítási szabadalmi leveleket osztogat, Palmerston lord azt felelte, hogy ő erről mit sem tud.

A királynő s Albert herczeg tegnap Windsorbá visszatértek.

A belügy statutitoknoka tegnap Irhon lord-primásának s a yorki érseknek a királynőtől egy levelet küldött át, mellyben ök s helyettes püspökeik oda utasítanak, hogy a jelen s következő hónap minden vasárnapjain, valamennyi községek a papok által jótékony adakozásra szólítassanak föl, Irhon s Skoczia szükségét szenvedő lakosainak számára, az illykép bejött pénzek azonnal az angol bankba küldessenek, hogy így mentül előbb rendelkezésük helyére juthassanak.

A dublini repeal egyletnek ján. 18-káni heti gyűlése fölötte látogatott vala, minthogy O'Connell abban a parlament megnyitása előtt utójára jelent meg. Az izgató azt nyivánítá, miszerint most már az ir nyomor s szükség enyhítésére a kormánytól 30 millió helyett 50 millió font sterlinget követelend. Ha Russell lord ezen kérését ellenzené, ugy oda fog munkálni, hogy őt a kormányról leszorítsa s sir Robert Peelt emelje hatalomra. Sajátlag ő Russellt még mindig jobban szereti, mint Peelt; hanem az 50 milliót mindenáron ki akarja csikarni. A heti jövedelem az éhhalál s szükség daczára 127 font sterlingre ment.

Liphay Sándor vezetése mellett szerkeszti

Illucz Oláh János.

Hirdetmény.

Az ungvári kir. kamarai urodalom részéről Lyutta krai helység közelében egy üvegyár föllállítás, s tizenkét éven általi használatának joga, mellynek nagyszerű üzletére megkívántató anyaglat elégséges mennyiségben helyben található, jövő 1847. évi május 4én Ungvárott tartandó nyilvános jóváhagyásának föntartása mellett ki fog tétetni.

A vállalkozni szándékozók ennélfogva száz pftnyi bantpénzzel, nem különben az igérendő egy évi haszonbérleti öszveggel fölrő statuspapirban is nyujthatandó biztosítékkal el látva, az említett árverésrei megjelenésre ezennel fölszólítanak.

Egyébiránt írásbeli ajánlatok is elfogadtatnak, mellyek e fölírassal „ajánlat az ungvári üvegyár föllállítási árverésre” a n. m. kir. udv. krai elnökséghez jövő 1847. évi aprilis 15ig, az ungvári k. krai föltisztsegnél pedig az árverés napjáig lepecsételve benyujthatandók.

A szerződés föltételeiről Budán a m. k. udv. kamarai számvevőséki hivatalnál vagy az ungv. k. krai föltisztsegi irodában értesülhetni, valamint az üvegyár föllállítására kihatott helytárség is — a helyszínen megtekinthető. 3-3

C s ő d.

48695. Pest város tanácsának jelentése szerint Lukovich Erzsébet hitelezői csődületének határnappa folyó évi mártius 15kére tüzetvén ki, s tömeggondnokká Marcsékényi Mihály, perügylővé pedig Emey János hites ügyvéd neveztetvén; ugyanez szokott mód szerint kihirdetetik. Kelt karácsonyhó 23kán 1846.

Nemzeti színházi játérend.

Február 2kán: Jeggyürü. Népszimű Szigetitol. Február 3kán. Ernani. Opera Verditol. Hollóssy Kornelia k. a. jutalomjátéka.

Gabonaár (váltó garasokban).

Tisztabuza. Kétszeres. Rozs. Árpá. Zab. Kukoricza. Pest február 1jén (pesti mérő). 310-336 — 260 210-215 110-114 240-250